

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Az óra címe: SAJTÓMŰFAJOK</p> <p>Az óra célja: Az óra célja a sajtóműfajok megismerése, rendszerezése, néhány kiemelt műfaj részletes bemutatása. A hír, a tudósítás, a vezércikk, a jegyzet és az interjú műfajának beazonosítása és jellemzése példákon keresztül. Ezzel az újságokban szereplő írások sokszínű, változatos tartalmi, formai megjelenésének, eltérő funkciójának tudatosítása. A tanulók szövegértési képességének, kritikus médiahasználatának segítése, az újságolvasás gyakoroltatása, megszerettetése.</p> <p>Szerző: Papp Zsolt László</p>		
<p>Vázlatkészítés</p> <p>Várjuk a diákok aktivitását. Figyelmet az információ olvasása alatt, jegyzetelést, visszaolvasást. Vélhetően ismerős számokra az ügy és biztosan megvan a véleményük is. (Amit csak akkor engedjük elszabadulni, ha be tudjuk csatornázni az elmondottakat az órába).</p>	<p>BEVEZETŐ JÁTÉKOS FELADAT (10 PERC)</p> <p>Kezdjük az órát egy játékos feladattal. A tanár felolvas az osztálynak egy összetett híryanagot, majd mindenki leírja, mit jegyzett meg belőle.</p> <p>1. példa Gáspár Evelin külföldi tanulmányai (Több lehetőség a példatárban)</p> <p>Ha ez kész, néhányan olvassák fel, amit írtak. Vajon miért kaptunk több verziót ugyanarról az esetről? Hiszen azt gondoljuk, hogy az újságíró szándéka az volt, hogy mindenki ugyanazt olvassa ki a szövegből. Mire emlékszünk leginkább? Milyen kérdésekre adott választ az írás?</p>	<p>Itt tulajdonképp a hír fogalmát szeretnénk felvezetni. A feladat végén szereplő kérdés már a hír fogalmát előlegezi meg.</p> <p>Természetesen a példa frissíthető.</p>
<p>Vázlatkészítés</p> <p>Azt kérjük a diákoktól, hogy a három csoport elnevezése, példái és rövid jellemzése kerüljön a füzetbe.</p>	<p>FRONTÁLIS MUNKA TANÁRI KÖZLÉS (10 PERC)</p> <p>A mai óra célja a sajtóműfajok megismerése. Az átlagolvasó számára egy lapban minden írás cikk. Pedig tartalomban, megformálásban és funkcióban óriási a különbség. Eltér egymástól az informáló rövidhír, az eseményt helyszínről bemutató tudósítás, a véleményt is tartalmazó publicisztika vagy a kérdezz-felelekre építő interjú. Tulajdonképp akár több tucatnyi sajtóműfajról is beszélhetünk, melyből jó néhányal minden nap találkozunk.</p> <p>Rendszerezve ezeket a műfajokat, három nagy csoportba oszthatjuk őket:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elemi tájékoztatás műfajai (pl. hír közlemény, tudósítás). Közös bennük, hogy egy tény, esemény tárgyyszerű közlésre szorítkoznak, nem tartalmaznak értékelést, véleményt. jellemzőjük a pontosság, hitelesség, tárgyilagosság. 2. Publicisztikai vagy véleménynyilvánító műfajok (pl. kommentár, kritika, jegyzet, vezércikk, glossza). A publicisztika a nyilvánosság előtt kifejtett egyéni vélemény, mely névvel ellátott, és az értelmezés, meggyőzés szándékával formált. Kiemelt helye, formátuma van. 3. Átmeneti műfajok (riport, interjú, portré) Összetett műfaj, mely eseményt, személyt, állapotot mutat be az újságíró egyéni látásmódján keresztül, akár szépirodalmi vagy oknyomozó eszközökkel. De nélkülözhetetlen a tényyszerűség. Formájában mindig megjelenik a párbeszéd. 	<p>Ez a rendszertana ad keretet a sajtóműfajokról szóló ismereteknek. A tanórán példák és fogalmak tárgyalásakor újra és újra vegyük elő.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Egyéni feladatként mindenki újságot olvas és példát keres. Vélhetően talál is.</p> <p>Várunk néhány példát és igazolást arról, hogy hírt találtak.</p> <p>Vázlatkészítés</p> <p>Mindenkitől várunk egy kísérletet.</p> <p>Majd néhányan felolvassák. A kitalált események egy része biztosan humoros lesz, jól szórakoztatva az osztályt.</p>	<p>FRONTÁLIS MUNKA EGYÉNI FELADATTAL (20 PERC)</p> <p>Mindenki vegye kézbe a nála lévő újságot, és keressen benne olyan cikket, amelyik véleménye szerint hír! Gondoljatok az óraindító feladatra (milyen kérdésekre válaszoljon?) és a rendszertanban elfoglalt helyére (tájékoztató műfaj)!</p> <p>Szeretném, ha néhányan felolvassák a talált hírt! Miért gondolod, hogy hírről van szó? Bizonyítsd véleményed!</p> <p>Határozzuk meg a hír fogalmát, jellemzőit!</p> <p>A hír a következő kérdésekre ad választ: Ki? Mikor? Hol? Mit tett? (ez a rövid-hír), bővített formában Hogyan? és Miért?</p> <p>A nemzetközi irodalom szerint ez az 5W +1H szabály (angol kérdőszavak rövidítéseiből).</p> <p>A hír legyen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid és tömör - érthető (kerülje az idegen szavakat, szakkifejezéseket) - valósághű (pontos tények) - megbízható (ellenőrzött forrásból) - objektív (pártatlan, független) <p>A hír típusai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mínuszos hír: tipográfiai jellel és kiemelt kezdőszóval indul, rövidebb terjedelmű. Többet szoktak egymáshoz kapcsolni. - címes hír: Több információt tartalmaz, kitér a miéltre és hogyanra is. Címmel kezdődik. (lásd még hírek jpg a példatárban) <p>JÁTÉKOS FELADAT (15 PERC)</p> <p>A hír műfaját gyakorló feladatunk címe: „Írj fiktív hírt!” Írjatok 3-5 mondatos hírt valamilyen kitalált témában. Feleljen meg a hír meghatározásának, és legyen érdekes, figyelemfelkeltő. 10 percek van rá.</p> <p>Az idő leteltével felolvassunk néhányat és megnézzük, megfelelt-e a feladatnak.</p>	<p>Az óra működéséhez szükséges, hogy előzetesen kiadott feladat értelmében mindenki hozzon magával újságot (napilapot vagy magazint). Nyilván az iskolai könyvtár is segíthet.</p> <p>Mellékelve példaként sporthírek 2. példa</p> <p>A hír meghatározása alapvető fontosságú. A többi műfajt gyakran ehhez viszonyítjuk. Másrészt találkozzunk vele a tévés, rádiós, online felületen is.</p> <p>Lesznek ügyesebbek, akik megírják a teljes hírt, másoknak darabban marad a kísérletük. Az esetleges hibákat javítva pozitívan értékeljük a diákmunkákat. Hívjuk fel arra a figyelmet, hogy a megfogalmazásnál lényeges a figyelemfelkeltő felütés. Vagyis nem helyszínnel és dátummal kezdünk, hanem az eseménynek drámaiságot, különlegességet adó „hívószavakkal”.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Beszélgetés Várunk néhány jellemzőt, mely megmagyarázza, miért is az a műfaj neve, hogy tudósítás.</p> <p>Vázlatkészítés</p>	<p>FRONTÁLIS MUNKA (15 PERC) A tájékoztató műfajcsalád másik fontos tagját a tudósítást is mindannyian ismerjük. Ha a <i>tévéhíradóban</i> látunk egy tudósítást, honnan tudjuk azonosítani? - 3. példa (Tankönyvre várva a Tényekből) (De használható a példatárban található Ördögkatlan fesztiválról szóló tudósítás is, amit kivetíthetünk.) Ki, miről, honnan, hogyan tudósít?</p> <p>Határozzuk meg a tudósítás fogalmát jellemzőit! Az információs műfajcsalád tagja és válaszol az 5W+1H kérdésekre. Véleményt nem tartalmazhat, de az újságíró érzékeltetheti az esemény hangulatát. Személyes élmény alapján a helyszínről tudósít, ez adja kiemelt hitelességét az olvasó, néző számára. A témát körüljáró rövid riportoknak is helye van benne.</p>	<p>Feladatunk az írott sajtó tárgyalása. De a televíziós példa egyrészt változatosabbá teszi az óra illusztrációját, másrészt hasonló következtetéseket ad, mintha újságból gyűjtenénk be a műfaj jellemzőit. Érdemes itt hangsúlyozni azt a különbséget, hogy mit jelent, pl. leírni, mi történt a szalagavatón, kiránduláson vagy tudósítás módjára megformálni azt. Ez a diáklapok visszatérően gyenge pontja.</p>
<p>Egy diáknak kiemelt feladata van. Fel kell készülnie egy 5-7 perces kiselőadásra vagy 2-4 diás prezentációra. A többieket vázlatírásra kérjük.</p>	<p>FRONTÁLIS MUNKA, TANÁRI KÖZLÉS (5 PERC) A tájékoztató, információs család két műfajának megismerése után nézzünk példát a publicisztikai műfaj működésére is. Nagyon gazdag családról van szó (pl. kommentár/hírmagyarázat, kritika, glossza, vezércikk, szerkesztői levél, esszé, recenzió). Közös jellemzőjük, hogy a tények, események megjelenítésén túl véleményt tartalmaznak az érvelés, meggyőzés szándékával. A vélemény származhat újságírótól, a téma szakértőjétől vagy olvasótól. Minden esetben feltüntetik a szerző nevét, gyakran fotót és e-mail címet is illesztenek hozzá.</p> <p>TANULÓ KISELŐADÁSA (15 PERC) Két műfajt vizsgálunk meg közelebbről. Az egyiket tanulói kiselőadás/prezentáció formájában. Arra kértem Évát, hogy nézzen utána a vezércikknek. Hozzon rá példát és próbálja leírni a sajátosságait. Hallgassuk meg és jegyzeteljük a fontos gondolatokat! Egy-két konkrét cikk bemutatása után, az előadás tartalmazza a következő elemeket.</p>	<p>Itt utalást teszünk az óra elején felvázolt rendszer- tanra.</p> <p>Előkészítést igényel, hogy egy tanuló felkészüljön az órára a vezércikkműfajából. Segítsünk példát és forrást keresni! Majd óra előtt közösen nézzük át az előadás anyagát.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Közösen olvassák a diákok, majd beszél- getünk a kérdések alapján.</p> <p>Vázlatírás. De szíve- sen fogadunk további példákat a hozott újságokból is.</p>	<p>Vezércikk: Az írott sajtó különleges műfaja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Magas hírértékű eseményekből, napi aktualitásból építkezik. - A kommentárból nőtt ki, korábban a címdoldalon szerepelt, ma a vélemény- közlő rovatban, előkelő helyen van. - A klasszikus vezércikket gyakran alá sem írták, a lap véleményét jelentet- te. Ma a szerkesztőség vezető munkatársa írja, a szerkesztőségi véleményt tükrözi. - Megfelel a lap ideológiai irányzatának. Kevéssé keresi a kompromisszumot. - Belső vezércikk: az újságban állandó helyen, páratlan oldalon van, kiemelt keretezéssel, tipográfiával. pl. a Magyar Nemzet hetedik oldalán, lapszélén - Nagy hagyománya van a magyar újságírásban. Első jelentős alakja Kossuth Lajos, de később is vezető publicisták, írók jegyezték. A Kádár-rendszerben párthű ideológiája miatt lejáratódott. Ma szerves része a politikai közírásnak, véleményformálásnak. <p>FRONTÁLIS MUNKA -15 PERC</p> <p>A másik műfaj, amit megvizsgálunk, az a talán leggyakrabban előforduló pub- licisztikai írás, a jegyzet. Nézzünk meg közösen egy példát a kivetítőn!</p> <p>4.példa</p> <p>Válaszoljunk a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi az írás témája, kiindulópontja?(Iskolakezdeéshez kapcsolódóan több témát érint: mekkora részt vállaljon a társadalom a gyereknevelésből, gyerekek „iskolai üzemmódba” állítása. Feldobja a „sok minden változik gondolatot”, de a levegőben hagyja.) - Hogyan épül fel az írás? (Témafelvetés, érvek itt és ott, majd témaváltás.) - Kiderül az újságíró véleménye? (Igen, a „régí, rossz gyakorlatot pártolja, ami ismét aktuális.) <p>Határozzuk meg a jegyzet műfaját!</p> <p>Publicisztika műfaj, mely témájában kötetlen, terjedelmében és szerkezeté- ben némileg kötött. Általában egy tényhez, eseményhez kapcsolódik, és egy gondolatsorba állítja az író reflexióit. megköveteli a koncentrált fogalmazást. Formailag kiemelt, keretezett, jelezve gyakran a műfajt is.</p>	<p>Kivetítő segítségével együtt olvashatjuk végig ezt a nem túl hosszú írást.</p> <p>Érdemes megnézni, hogy a lap tárgyalja-e a témát más írásaival. ha igen, hogyan? Általában kapcsolat van az újság egyik vezető témája, és a publicisz- tikák között.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Vázlatírás</p> <p>Közös olvasás, megbeszélés</p> <p>Vázlatírás</p>	<p>FRONTÁLIS MUNKA, TANÁRI KÖZLÉS (15 PERC)</p> <p>Az átmeneti műfajcsalád már a nevével is arról tanúskodik, hogy a tájékoztató és véleménynyilvánító műfajok közötti területen található. Fontos műfajai a riport és az interjú.</p> <p>Az interjú lényege a személyes beszélgetés, így az információk és a személyes vélemény keveredhetnek egymással. Vagy a beszélgetőpartner személye (lásd: sziget_quimby) vagy a felmerült téma érdekes az olvasó számára.</p> <p>Nézzük meg közösen a következő Szilágyi Áronnal készített interjút!</p> <p>5. példa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi a beszélgetés apropója? (A vívó világbajnokságon szereplés) - Mire kíváncsi az újságíró? (Hogyan élte meg a döntő pillanatokat, hogyan értékeli a szereplést, mi van az edzőmunkával, Rió kilátásai és a matematika) - Mitől lesz informatív, mitől lesz személyes a beszélgetés? (Konkrét eredményekből, eseményekből indul ki, ám az interjúalany válaszai nagyon egyediek, személyesek.) <p>Az interjú típusai:</p> <p>Beszélgetés: Laza műfaj, főleg népszerű személyiségekkel.</p> <p>Körinterjú vagy körkérdés: Ugyanarra a kérdéssorra/kérdésre többen válaszolnak, a téma sokoldalú megközelítésének eszköze.</p> <p>Villáminterjú (flash): egy-két kérdésre válaszol a személy, fontos a gyorsaság. (Lásd: sportközvetítéseken)</p> <p>Kerekasztal-beszélgetés: Ugyanarra a kérdésre az azonos helyszínen megjelent alanyok válaszolnak.</p>	<p>Bármilyen interjú alkalmas elemzésre. Napilapok kulturális rovatainál, magazinok címlaptörténeteinel gyakran használják.</p>
<p>Szeretnénk az órán tanultakat ebben az új helyzetben aktiválni. A diákok ráismernek a különféle műfajokra és felidézhetjük azok jellemzőit.</p>	<p>ÖSSZEFOGLALÁS, ZÁRÓ FELADAT (15 PERC)</p> <p>A mai alkalommal nagy utat jártunk be. Megnéztük a sajtóműfajok rendszerét és a műfajcsaládok néhány fontos elemét. Ez csak egy keresztmetszet, a műfajok megismerése tovább folytatható.</p> <p>Zárásként nézzünk meg egy példát arra, hogyan dolgozza fel a napi főtémát egy napilap!</p> <p>A BORS-ban <i>A nap témája</i> 2013. augusztus 6. (kedd) számában: <i>A magyarok lettek a legboldogtalanabbak</i> (egy felmérés szerint) 6. példa</p>	

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
	<p>Milyen eszközökkel és hogyan dolgozta fel a témát a szerkesztőség?</p> <ul style="list-style-type: none"> - A bevezető <i>hírösszefoglaló (A magyarok lettek a legboldogtalanabbak)</i> bemutatja a nemzetközi kutatás eredményeit, majd megszólaltat egy boldogságszakértőt és egy kormánypárti politikust. – hír és interjú - <i>Körkérésben</i> megszólaltatják az utca emberét. törekednek arra, hogy különböző nemű, korú és családi állapotú emberek szólaljanak meg + képek róluk - <i>Jegyzet</i> Sütő Dánieltől <i>Mosolyogj!</i> címmel: Keretezve, lapszélen, egyéni véleménnyel a témáról. - Kormányzati szerv hivatalos <i>állásfoglalása, Másként látja a kormány címmel</i> - Karikatúra!! <p>Ez tovább vihetne bennünket a vizuális műfajok felé. De talán egy másik alkalommal...</p>	
<p>HÁZI FELADATOK:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Keressetek különböző nyelvű médiumokban hírt ugyanarról a témáról! (Ez vélhetően nemzetközi esemény lesz.) Vizsgáljátok meg, miben hasonlítanak vagy térnek el egymástól a híranyagok! Vajon mindenhol ugyanazok a hír jellemzői? 2. Csoportos feladat: Készítsétek el egy téma sokoldalú feldolgozásának tervét! (Pl. szalagavató hírben, tudósításban, képes beszámolóval, körkérdéssel.) 3. Készítsetek témaanyaggyűjteményt az iskolaújság aktuális számához! (Legalább 20 téma szerepeljen a listán!) Melyiket milyen műfajban képzelhetjük el? Hogyan illusztrálhatók? 4. Vizsgáljuk meg, hogyan működik a tudósítás műfaja a különböző médiumokban (írott sajtó, televízió, rádió, online)! 		

FORRÁSOK

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1. **Séta Oktatási melléklet**, Debrecen, 2007 20.-38. o.
2. Tabloid, hír, interjú és riport szócikk in: **internethotline**
<http://internethotline.hu/tart/index/61/Fogalomtar>
3. Rádiós és televíziós műfajok in: **<http://internethotline.hu/mufajok/>**
4. **Balázs Géza:** Újságíró ismeretek, Diákújságírók Országos Egyesülete Biográf, 1993, 40.-55. és 57.-61. o.
5. **Besenyő Ágnes** A sajtóműfajok elemzése 4.-13., 15.-17. o. http://109.74.55.19/tananyag/tananyagok/kommunikacio,%20media/4_1555_016_101130.pdf

A KÉPEK ÉS FILMEK FORRÁSAI:

1. **Győzike lánya luxusból luxusba repked** 2013-08-12 05:00:00
http://www.blikk.hu/blikk_sztarvilag/gyozike-lanya-luxusbol-luxusba-repked-2205281
2. **Sporthírek** a Népszava 2013. augusztus 6. (kedd) számából **sporthírek jpg**
3. **Tankönyvekre várnak a Tények teljes adása** TV2, 2013. 08. 27. 9.30-12.10
http://tv2.hu/musoraink/tenyek/133442_tenyek_teljes_adas_2013.08.27._kedd.html
4. **Zimber Szilvia átállás** 2013.08.26. 10:00
http://www.borsonline.hu/20130826_atallas
5. **Bruckner Gábor Szilágyi Áron vinné még a prímet**
http://nol.hu/sport/20130828-vinne_meg_a_primet
6. **A magyarok lettek a legboldogtalanabbak** A nap témája BORS 2013. augusztus 6. (kedd)
[bodogtalan_magyarok_jpg](#)